

Sygn. akt **XXIII Gz 254/21 p-II**

POSTANOWIENIE

Dnia 16 czerwca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie, XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy i Zamówień Publicznych w składzie:

Przewodniczący: Sędzia Anna Gałas

Sędziowie: Alicja Dziekańska

Aleksandra Komór

po rozpoznaniu w dniu 16 czerwca 2021 r. w Warszawie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa (...) **W.**

przeciwko **A. B.**

o zapłatę

na skutek zażalenia pozwanej

od postanowienia zawartego w pkt II wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 30 września 2020 r., sygn. akt XXIII Ga 170/19

postanawia:

oddalić zażalenie.

Alicja Dziekańska Anna Gałas Aleksandra Komór

Sygn. akt XXIII Gz 254/21 p-II

UZASADNIENIE

postanowienia z dnia 16 czerwca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 30 września 2020 r., w sprawie o sygn. akt XXIII Ga 170/19 o zapłatę z powództwa (...) **W.** w **W.** przeciwko **A. B.**: oddalił apelację pozwanej (pkt 1.), zasądził od pozwanej na rzecz powoda 1.800 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego (pkt 2.) i przyznał wynagrodzenie pełnomocnikowi pozwanej ustanowionemu z urzędu (pkt 3.).

O kosztach postępowania apelacyjnego w ramach rozstrzygnięcia zawartego w pkt 2. wyroku, Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. obciążając obowiązkiem ich zwrotu stronę pozwaną, której apelacja została oddalona w całości. Jak wskazano ponadto, koszty te stanowiło wynagrodzenie pełnomocnika powoda w kwocie 1.800 zł, ustalonej od wartości przedmiotu zaskarżenia na podstawie § 2 pkt 5 w zw. z § 10 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

Zażalenie na to postanowienie o kosztach zawarte w ww. wyroku, wywiodła pozwana zaskarżając je w całości. Powyższemu orzeczeniu zarzuciła:

1. Naruszenie przepisów prawa procesowego polegające na błędnym ustaleniu, wbrew faktom, sytuacji majątkowej pozwanej, polegającym na błędnym ustaleniu, iż przychód pozwanej pozwala na poniesienie przez nią kosztów sądowych bez uszczerbku koniecznego do utrzymania i bez naruszenia minimum egzystencji.
2. Naruszenie przepisu prawa materialnego, to jest: a) nieuwzględnienie przy ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego okoliczności, na które powoływała się pozwana w swoich pismach i wyjaśnieniach w tym oświadczeniu majątkowym, pominięcie istotnych dowodów wskazujących na fakt, iż pozwana faktycznie nie posiada środków finansowych na przeżycie, a tym bardziej na poniesienie kosztów sądowych.

Wskazując na te zarzuty pozwana wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku w pkt. 2 i zwolnienie pozwanej z kosztów sądowych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Zażalenie pozwanej podlegało oddaleniu jako niezasadne. Sąd Okręgowy rozstrzygając w przedmiocie obciążenia pozwanej kosztami postępowania apelacyjnego wydał prawidłowe rozstrzygnięcie, które tak w zakresie ustaleń faktycznych, jak i oceny prawnej zasługuje na akceptację.

Pozwana nie kwestionowała, że przegrała postępowanie apelacyjne, co oznacza, że bezspornie, co do zasady powinna być obciążona kosztami tego postępowania, które poniósł powód tj. kosztami w postaci minimalnej wartości wynagrodzenia pełnomocnika reprezentującego powoda w sprawie. Uzasadnienie zarzutów zażalenia sprowadza się natomiast do twierdzenia, że sytuacja majątkowa i życiowa pozwanej jest szczególna, a sąd w postępowaniu apelacyjnych nie uwzględnił tej wielokrotnie wskazywanej przez pozwaną sytuacji, choć zwalniał ją z kosztów sądowych.

Powyższe wskazuje, że pozwana zarzuca, iż w takim stanie faktycznym znajduje zastosowanie art. 102 k.p.c. stanowiący wyjątek od reguły obciążania kosztami procesu. Zgodnie z tym przepisem, w wypadkach szczególnie uzasadnionych sąd może nie obciążyć kosztami strony przegrywającej. Przywołany przepis, realizujący zasadę słuszności, stanowi wyjątek od ogólnej reguły obciążania stron kosztami procesu, zgodnie z którą strona przegrywająca sprawę jest zobowiązana zwrócić przeciwnikowi, na jego żądanie, wszystkie koszty niezbędne do celowego dochodzenia praw i celowej obrony (art. 98 § 1 k.p.c.) - tzw. zasada odpowiedzialności za wynik procesu. Hipoteza przepisu art. 102 k.p.c. odwołująca się do występowania „wypadków szczególnie uzasadnionych”, pozostawia sądowi orzekającemu swobodę oceny, czy fakty związane z przebiegiem procesu, jak i dotyczące sytuacji życiowej strony, stanowią podstawę do nie obciążania jej kosztami procesu (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2007 r., I CZ 110/07). Do kręgu „wypadków szczególnie uzasadnionych” należą okoliczności zarówno związane z samym przebiegiem procesu, jak i leżące na zewnątrz. Do pierwszych zaliczane są sytuacje wynikające z charakteru żądania poddanego rozstrzygnięciu, jego znaczenia dla strony, subiektywne przekonanie strony o zasadności roszczeń, przedawnienie. Drugie natomiast wyznacza sytuacja majątkowa i życiowa strony, z tym zastrzeżeniem, że niewystarczające jest powoływanie się jedynie na trudną sytuację majątkową, nawet jeśli była podstawą zwolnienia od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Całokształt okoliczności, które mogłyby uzasadniać zastosowanie tego wyjątku powinny być ocenione z uwzględnieniem zasad współżycia społecznego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 1 grudnia 2011 r., I CZ 26/11, z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CZ 51/11).

Pozwana w trakcie postępowania a zatem do czasu wydania zaskarżonego rozstrzygnięcia nie spełniła przesłanek dla zastosowania tej szczególnej instytucji, która nie jest regułą lecz wyjątkiem. Należy podkreślić, że powoływanie się na trudną sytuację majątkową (zarzuty podniesione w zażaleniu) jest podstawą do wnioskowania o zwolnienie od ponoszenia kosztów sądowych, które nie stanowią kosztów strony przeciwnej lecz obejmują opłaty i wydatki powstałe w trakcie postępowania, związane zwykle z konkretnymi czynnościami podejmowanymi przez stronę. W istocie pozwana była zwalniana od takich kosztów, które jako nieuiszczone pozostawały obciążeniem Skarbu Państwa. Natomiast w zakresie obciążenia kosztami procesu, powoływanie się wyłącznie na trudną sytuację finansową nie stanowi okoliczności uzasadniającej przyjęcie, że zachodzą „szczególne okoliczności” w rozumieniu art. 102 k.p.c.

(por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 maja 2012 r., III CZ 26/12). Innymi słowy okoliczność, że pozwana ma trudną sytuację finansową może stanowić podstawę do zwolnienia jej np. od opłaty od apelacji, opłaty za sporządzenie uzasadnienia orzeczenia (koszty sądowe, które należy uiścić w związku z czynnościami sądowymi), ale nie stanowi automatycznie podstawy do zaniechania obciążania jej kosztami procesu, jako strony przegrywającej.

Należy podnieść, że zastosowanie przez sąd jednej z zasad orzekania o kosztach procesu, przewidzianych art. 98 do 107 k.p.c., uzależnione jest od wyniku sprawy oraz jej okoliczności faktycznych. Oddalenie apelacji pozwanej jest równoznaczne z uznaniem pozwanej za stronę przegrywającą spór, a to w świetle dyspozycji art. 98 § 1 k.p.c., który kreuje zasadę tzw. odpowiedzialności za wynik procesu, rodzi po jej stronie obowiązek zwrotu przeciwnikowi, na jego żądanie, kosztów niezbędnych do celowej obrony. Wyjątek od tej reguły przewidziano w art. 102 k.p.c., który w okolicznościach tej sprawy nie ma zastosowania, ponieważ niewystarczające jest powoływanie się jedynie na trudną sytuację majątkową, nawet jeśli, jak w tym przypadku, była ona podstawą zwolnienia od kosztów sądowych i ustanowienia pełnomocnika z urzędu. Za odstępianiem od reguły wynikającej z art. 98 § 1 k.p.c. nie przemawiał też charakter tej sprawy o zapłatę, mającej na celu uzyskanie należnego powodowi od kilku lat świadczenia pieniężnego. Niewątpliwie też pozwana nie podnosiła żadnych szczególnych okoliczności, które mogłyby być oceniane pozytywnie w kontekście odstąpienia od reguły odpowiedzialności za wynik procesu. Stanowisko Sądu Okręgowego zawarte w zaskarżonym orzeczeniu było zatem zasadne.

Reasumując, Sąd Okręgowy orzekając w innym składzie w przedmiocie zażalenia pozwanej, wobec braku usprawiedliwionych podstaw do uwzględnienia, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c. w zw. z art. 394² § 2 k.p.c. oddalił zażalenie, jako bezzasadne.

Alicja Dziekańska Anna Gałas Aleksandra Komór